

Nyílt tudomány: kutatók, bábák és asszonyok

Maróthy Szilvia

BTK Irodalomtudományi Intézet

mthy.szilvi [at] gmail [pont] com

Adatbázis építés - használat - fenntartás a történeti tudományokban

2021. november 19. ELTE BTK

Egy régi metafora

Konferencia és kötet: *La Naissance du texte*, éd. Louis Hay, Paris: Librairie Jose Corti, 1989. Majd ebből Helikon lapszám: Helikon 1989. 3–4. (szerk. Kovács Ilona)

H. W. Gabler. „Naissance de l'édition : de l'ordinateur comme sage-femme”, 53–62.

Helikonban: „A kiadói szöveg születése: számítógép bába-szerepben”, 421–428. (ford. Farkas Ildikó)

„La métaphore de l'ordinateur comme sage-femme dans la venue au monde d'une édition critique correspond à une réalité de notre temps. ... L'ordinateur effectue son travail dans les coulisses — mais c'est précisément là qu'il transforme certains aspects significatifs de notre travail.”

Anya?

„Ennek a bonyolult infrastruktúrának a megszervezése egészen másfajta csoportmunkát és sajátos kompetenciákat igényel, mint a filológus (megbízó) – programozó (végrehajtó) együttműködés a 20. század utolsó évtizedeiben. A szövegkiadásban részt vevők együttműködési módjainak és kompetenciáinak radikálisan át kell alakulniuk, hiszen a szöveget világra segítő „bába” (vagy az azt világra hozó „anya”) már nem a magában álló számítógép lesz, hanem egy szemantikus szabványokra épülő hálózat. De ennek az átalakulásnak a tárgyalása egy másik tanulmány témája.”

Palkó Gábor, *Filológiai Közlöny* 2015/2. sz., 187–199, 198.

http://real-j.mtak.hu/6291/2/Filo_2015_2.pdf#page=70

Kutató (szerepek)

Szerző

Szerkesztő

Lektor

Sajtó alá rendező

Adatsorok összeállítója

Adatmodell létrehozója

Programozó

Kódoló

Családmodell

anya, bába, informatikus

gyermek:

- Digitalizált
- Digitálisan átültetett/informatizált
- Eleve digitálisan létrehozott

A kutatói szerepeket át kell vinni a digitális publikációkba is! Az informatikus/fejlesztő nem = szerző, szerkesztő stb., új szerepek bevezetésére van szükség.

Nyílt tudomány

Nyílt hozzáférés publikációkhoz, kutatási adatokhoz, számítógépes kódokhoz.

Ebben jó a repozitóriumi elhelyezés/közzététel:

- megőrzés, archiválás
- látható és hivatkozható kutatási eredmények (szerzői szerepek!)
- hitelesség (minősített repozitóriumok)
- szerzői jogok védelme (licencek)
- az újabb felhasználásokat segíti

L. még: HRDA szervezete, Concorda repozitórium, FactGrid (WikiData) közösségi adatbázis

Társadalomtudományi adatrepozitóriumok

Mo.: TáRKI, KDK

Más példák fellelhetők a re3data.org felületén, a repozitóriumok nemzetközi nyilvántartásában:

Digital Archive of the Archaeological Map of the Czech Republic

<https://www.re3data.org/repository/r3d100013576>

Database of Religious History

<https://www.re3data.org/repository/r3d100013189>

The guideline „... describes four foundational principles—Findability, Accessibility, Interoperability, and Reusability—that serve to guide data producers and publishers as they navigate around these obstacles, thereby helping to maximize the added value gained by contemporary, formal scholarly digital publishing.”

Wilkinson, Mark D., Michel Dumontier, IJsbrand Jan Aalbersberg, Gabrielle Appleton, Myles Axton, Arie Baak, Niklas Blomberg, et al. ‘The FAIR Guiding Principles for Scientific Data Management and Stewardship’. Scientific Data 3 (2016): 160018. <https://doi.org/10.1038/sdata.2016.18>.

Példa

Nyugat projekt

1) hobbi, lássuk mi van a neten (EPA.OSZK.HU + Arcanum)

2) mentés, adattisztítás (ez a leginkább időigényes)

3) elemzések (és újabb tisztítás)

4) közreadott adat ([GitHub](#)), cikkek, posztok

5) újabb közösségi és kutatási projektek

pl. Nyugathon workshop (PIM, 2019), BTK Ismerettár-cikk, CEU DataStories poster

<https://zenodo.org/record/4783576> (...folyt. köv.)

Mottó egy mottóhoz

„És ha ez így van, akkor legalább elodázhathatjuk, ahogy Diotima tette, az elkerülhetetlen pestis megérkezését, még ha rövid időre is.”

M. Holquist (l. *Helikon* 1989)